

The ambivalence around the ashtray

Der ambivalent besetzte Aschenbecher

Περί αμφιθυμίας του σταχτοδοχείου

Alkistis Karouli

Addiction patients tend to provide a rather unpopular clientele for therapists, their substance fixation being a powerful antagonist to the therapeutic relationship and the percentages of a longstanding success of the treatment proving significantly low. Equally unpopular, if not more so, seems to be the creation of an ashtray in the art therapy context. It is not only its practicality that appears disturbing, as much as the immediate reminder of the threatening, enduring presence of addiction itself.

There is little agreement in the psychoanalytic literature about the function of the addictive substance: is it a means of self-destruction or one of self-healing? I find the same ambivalence extending from theory to practice, from clients to the therapeutic staff: should abstinence be held? Should the ashtray stay, or should it go?

In my work as an art therapist in a rehabilitation clinic for people with addictions, I have come across many examples where the creation of an ashtray can be understood as a powerful diagnostic tool with a rich symbolic value and therapeutic efficacy. I have found that only by accepting this scapegoat as part of the creative process and by enabling an open approach towards it can we embrace our clients with both their destructive and constructive parts, enhancing self-acceptance, integrity and maturity.

In my poster, I would like to present some examples of ashtray-creations that I have accompanied in my art therapy sessions to date, each with its own unique form, background story and role in the rehabilitation process. In doing so, I hope to stimulate a discussion about the various functions and interpretations of these artworks, their formation process and the role of therapeutic relationship and setting around them.

Der ambivalent besetzte Aschenbecher

Suchtpatienten sind bei Therapeuten eine eher unbeliebte Klientel, denn ihre Substanzfixierung ist ein mächtiger Antagonist zur therapeutischen Beziehung und die Erfolgsaussichten einer langjährigen Behandlung sind sehr gering. Genauso unbeliebt, wenn nicht sogar noch unbeliebter, scheint die Schaffung eines Aschenbechers im kunsttherapeutischen Kontext zu sein. Nicht nur seine Praktikabilität erscheint störend, sondern auch die unmittelbare Erinnerung an die bedrohliche, allzeitige Präsenz der Sucht selbst.

In der psychoanalytischen Literatur herrscht wenig Einigkeit über die Funktion des Suchtmittels: Ist es ein Mittel zur Selbstzerstörung oder eines zur Selbstheilung? Die gleiche Ambivalenz zieht sich von der Theorie bis zur Praxis, von den Klienten bis zum therapeutischen Personal: Soll die Abstinenz eingehalten werden? - Soll der Aschenbecher bleiben oder verschwinden?

In meiner Arbeit als Kunsttherapeutin in einer Rehabilitationsklinik für Suchtkranke bin ich auf viele Beispiele gestoßen, in denen die Gestaltung eines Aschenbechers als mächtiges Diagnoseinstrument mit hohem symbolischem Wert und therapeutischer Wirksamkeit verstanden werden kann. Ich habe festgestellt, dass nur wenn wir diesen Sündenbock als Teil des kreativen Prozesses akzeptieren und einen offenen Umgang damit ermöglichen, können wir unsere Klienten sowohl mit ihren destruktiven als auch mit ihren konstruktiven Anteilen annehmen, wodurch Selbstakzeptanz, Integrität und Reife gefördert werden.

Auf meinem Poster möchte ich einige Beispiele von Aschenbechern vorstellen, die ich in meinen bisherigen Kunsttherapiesitzungen begleitet habe, jedes mit seiner eigenen einzigartigen Form, Hintergrundgeschichte und aktuellen Rolle im Rehabilitationsprozess. Damit hoffe ich, eine Diskussion über die verschiedenen Funktionen und Interpretationen dieser Kunstwerke, ihren Entstehungsprozess und die Rolle der therapeutischen Beziehung und des Settings anzuregen.

Περί αμφιθυμίας του σταχτοδοχείου

Οι ασθενείς με εξαρτήσεις τείνουν να αποτελούν μια μάλλον αντιπαθή πελατεία για τους θεραπευτές, καθώς η εμμονή τους στην ουσία αποτελεί έναν ισχυρό ανταγωνιστή της θεραπευτικής σχέσης και τα μακροχρόνια ποσοστά της επιτυχίας της θεραπείας αποδεικνύονται σημαντικά χαμηλά. Εξίσου αντιπαθής, αν όχι ακόμη περισσότερο, φαίνεται να είναι η δημιουργία ενός σταχτοδοχείου στο πλαίσιο της εικαστικής θεραπείας. Δεν είναι μόνο η πρακτικότητά του που το καταστά ενοχλητικό, όσο και η άμεση υπενθύμιση της απειλητικής, παντοτινής παρουσίας του ίδιου του εθισμού.

Στην ψυχαναλυτική βιβλιογραφία δεν υπάρχει ομοφωνία σχετικά με τη λειτουργία της εξαρτησιογόνου ουσίας: είναι ένα μέσο αυτοκαταστροφής ή αυτοϊασης; Η ίδια αμφισημία τείνει να επεκτείνεται από τη θεωρία στην πράξη, από τους πελάτες στο θεραπευτικό προσωπικό: Θα κρατηθεί η αποχή; Πρέπει να μείνει το τασάκι ή να φύγει;

Στη δουλειά μου ως εικαστική θεραπεύτρια σε κλινική αποκατάστασης για άτομα με εξαρτήσεις, έχω συναντήσει πολλά παραδείγματα όπου η δημιουργία ενός σταχτοδοχείου μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό διαγνωστικό εργαλείο με πλούσια συμβολική αξία και θεραπευτική ισχύ. Πιστεύω πως αναγνωρίζοντας αυτό τον αποδιοπομπαίο τράγο ως μέρος της δημιουργικής διαδικασίας και επιτρέποντας μια ανοιχτή προσέγγιση απέναντί του, μπορούμε να αποδεχθούμε τους πελάτες μας τόσο με τα καταστροφικά όσο και με τα εποικοδομητικά τους κομμάτια, ενισχύοντας την αποδοχή, την ακεραιότητα και τη ωρίμανση του χαρακτήρα τους.

Στην αφίσα μου, θα ήθελα να μοιραστώ μερικά παραδείγματα σταχτοδοχείων που έχω συνοδεύσει στις συνεδρίες μου μέχρι σήμερα, το καθένα με τη δική του μοναδική μορφή, υποβόσκουσα ιστορία και το ρόλο στη διαδικασία αποκατάστασής τους. Με τον τρόπο αυτό, ελπίζω να διεγείρω μια συζήτηση σχετικά με τις διάφορες λειτουργίες και ερμηνείες αυτών των έργων τέχνης, τη διαδικασία δημιουργίας τους και το ρόλο της θεραπευτικής σχέσης και του περιβάλλοντος γύρω τους.

Biography

Alkistis Karouli was born 1991 in Thessaloniki, in Greece, where she studied painting at the Fine & Applied Arts Department of the Aristotele University. After participating in European and international scholarship and volunteering programmes in Italy, Romania and Indonesia, she began her master's degree in Art Therapy at the Kunsthochschule Weißensee in Berlin, where she graduated in 2021. She currently works in a rehabilitation clinic for people with addictions.